Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

Design, Implementation, and Evaluation of the Development of Clinical Educational Empowerment and Professional Ethics of Midwifery Students in Labor Blocks Based on the Near Peer Shadowing Method

Mina. Galeshi [1], Neda. Ahmadzadeh [2*]

1. Clinical Research Development Unit of Rouhani Hospital, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.
2. Social Determinants of Health (SDH) Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

Article Info

Article Type:

Research Article

Received:
8 Jun 2025

Revised:
28 Jun 2025

Accepted:
1 Jul 2025

Published online:
8 Jul 2025

ABSTRACT

Background and Objective: Clinical education plays an important role in the development of professional skills and technical and non-technical skills of learners in the field of medical sciences. Since the main focus in the clinical education process is on patients, the sensitivity of educational design and its effective implementation are of great importance. Therefore, in response to solving existing educational problems, a near-peer shadowing process was designed and implemented for midwifery students with the aim of evaluating the performance of midwifery students in the delivery blocks of one of the training and treatment centers under the auspices of Babol University of Medical Sciences in 1402.

Methods: This study is a cross-sectional semi-experimental educational evaluation that was conducted on 50 undergraduate midwifery students. In order to better select Shadowers, students were selected based on their grade point average and class activities. The Professional Ethics Performance Questionnaire and the Student Evaluation Sheet of Teaching Method before and after the intervention were completed by the Shadowees, evaluated, and compared. Statistical analyses were performed using SPSS Statistics 26 for Windows (IBM). The significance level was set at 0.05.

Findings: The mean scores of the level of professional ethics compliance increased significantly after using the present method (P<0.001). The mean scores of perception for all domains for near-peer shadowing were significantly higher than the corresponding scores for conventional teaching (post-test) in all domains. Also, the mean test and post-test scores for peer shadowing were significantly higher than the corresponding scores for lecture teaching (P<0.001). The mean total scores of pre-test and post-test were 35.40±8.09 and 26.72±3.40, respectively. The level of job recognition of pre-test and post-test was significantly different before and after the intervention (P<0.001).

Conclusions: One of the common strategies to improve the professional capabilities of midwives is to provide opportunities for early exposure of students to the clinical setting. Among the programs that can be used to provide early clinical experiences and increase student participation in the learning process is the near-peer shadowing educational program.

Keywords: *Empowerment, Professional Ethics, Labor Blocks*

Cite this article: Galeshi M, Ahmadzadeh N. Design, Implementation, and Evaluation of the Development of Clinical Educational Empowerment and Professional Ethics of Midwifery Students in Labor Blocks Based on the Near Peer Shadowing Method. Medical Education Journal. 2025; 14: e10.

© The Author(s).
Publisher: Babol University of Medical Sciences

***Corresponding Author:** Neda. Ahmadzadeh
Address: Social Determinants of Health (SDH) Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.
Tel: +98 (9112978783) **E-mail:** neda.ahmadzade.tori@gmail.com

Medical Education Journal
Education Development Center of Babol University of Medical Scieneces
e-ISSN:2345-5497 p-ISSN:2322-4940
مجله آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل

طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه توسعه توانمندسازی آموزش بالینی و اخلاق حرفه ای دانشجویان مامایی در بلوک های زایمانی مبتنی بر روش Near Peer Shadowing

مینا گالشی[۱]، ندا احمدزاده[۲*]

۱. واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان روحانی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل ایران.
۲. مرکز تحقیقات تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت (SDH)، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

دریافت:
۱۴۰۴/۳/۱۸

اصلاح:
۱۴۰۴/۴/۷

پذیرش:
۱۴۰۴/۴/۱۰

انتشار:
۱۴۰۴/۴/۱۷

چکیده

سابقه و هدف: آموزش بالینی نقش مهمی در رشد مهارتهای حرفه ای و مهارتهای تکنیکی و غیرتکنیکی فراگیران در حوزه علوم پزشکی دارد. از آنجایی که در فرآیند آموزش بالینی، تمرکز اصلی بر بیماران است، حساسیت طراحی آموزشی و اجرای اثربخش آن از اهمیت زیادی برخوردار است. بنابراین، در پاسخ به حل مشکلات آموزشی موجود، برای دانشجویان مامایی فرآیند Near-Peer Shadowing با هدف ارزشیابی عملکرد دانشجویان مامایی در بلوکهای زایمان یکی از مراکز آموزشی و درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال ۱۴۰۲طراحی و اجرا شد.

مواد و روش ها: این مطالعه یک ارزیابی آموزشی نیمه تجربی مقطعی است که بر روی ۵۰ دانشجوی کارشناسی مامایی انجام شد. به منظور انتخاب بهتر Shadower ها، دانشجویان بر اساس معدل و فعالیت های کلاسی انتخاب شدند. پرسشنامه عملکرد اخلاق حرفه ای و برگ ارزیابی دانشجویان از شیوه تدریس قبل و بعد از مداخله توسط Shadowee ها تکمیل و ارزیابی و مقایسه شد. تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS Statistics 26 برای ویندوز (شرکت IBM) انجام شد. سطح معنی‌داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته ها: میانگین نمرات میزان رعایت اخلاق حرفه ای بعد از استفاده از روش حاضر افزایش معناداری داشت (P<۰/۰۰۱). میانگین نمرات ادراک برای همه حیطه ها برای تدریس همتا (Near-Peer Shadowing) از نمرات متناظر برای تدریس به روش رایج (پس از آزمون) بصورت معناداری در تمامی حیطه ها بیشتر بود، همچنین میانگین نمرات امتحان و پس آزمون برای تدریس همتا به طور معنی داری بیشتر از نمرات مربوطه برای تدریس سخنرانی بود (P<۰/۰۰۱). میانگین نمرات کل پیش آزمون و پس آزمون به ترتیب ۸/۰۹±۳۵/۴۰ و ۳/۴۰±۷۲/۲۶ بود. سطح تشخیص شغل پیش آزمون و پس آزمون قبل و بعد از مداخله تفاوت معنی داری داشت (P<۰/۰۰۱).

نتیجه گیری: یکی از استراتژیهای رایج جهت ارتقاء توانمندیهای حرفه ای ماماها، فراهم سازی فرصتهایی جهت مواجهه زودرس دانشجویان در بستر بالین است. از جمله برنامه هایی که می توان به منظور فراهم آوردن تجارب زودرس بالینی و افزایش مشارکت دانشجویان در فرایند یادگیری از آن استفاده نمود، برنامه آموزشی Near-Peer Shadowing می باشد.

واژه‌های کلیدی: *توانمندسازی، اخلاق حرفه ای، بلوک های زایمانی*

استناد: مینا گالشی، ندا احمدزاده. طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه توسعه توانمندسازی آموزش بالینی و اخلاق حرفه ای دانشجویان مامایی در بلوک های زایمانی مبتنی بر روش Near peer shadowing. مجله آموزش پزشکی ۱۴۰۴؛ ۱۴: e۱۰.

© The Author(s)
Publisher: Babol University of Medical Sciences

* مسئول مقاله: ندا احمدزاده آدرس: مرکز تحقیقات تعیین‌کننده‌های اجتماعی سلامت (SDH)، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
تلفن: ۰۹۱۱۲۹۷۸۷۸۳ رایانامه: neda.ahmadzade.tori@gmail.com

سابقه و هدف

آموزش بالینی نقش مهمی در رشد مهارت‌های حرفه‌ای و مهارت‌های تکنیکی و غیرتکنیکی فراگیران در حوزه علوم پزشکی دارد (۱). از آنجایی‌که در فرایند آموزش بالینی، تمرکز اصلی بر بیماران است، حساسیت طراحی آموزشی و اجرای اثربخشی آن اهمیت زیادی دارد. نحوه آموزش در بالین علاوه‌بر رشد مهارت‌های بالینی دانشجویان بر توسعه توانمندی‌های آن‌ها در حوزه اخلاق و رفتار حرفه‌ای و همچنین مهارت‌های بین‌فردی تأثیرگذار است (۲). یکی از مهمترین و اساسی ترین سازمان های عهده دار برنامه ریزی و آموزش برای همه افراد از جمله دانشجویان و استادان، سازمانهای آموزشی هستند. همچنین، شناخت ابعاد و مؤلفه های اخلاق حرفه ای در میان دانشجویان موجب پیشرفت و ارتقاء مفهوم آموزش و افزایش بهره وری می شود به گونه ای که هرچه نظام آموزشی دارای کیفیت بالاتری باشد، نتایج مثبت آن بهتر به جامعه خواهد رسید، باتوجه به اینکه مولفه های اخلاق حرفه ای موجب ارتقا و پیشرفت آموزش و بهره وری خواهد شد (۳).

حرفه مامایی به عنوان یکی از حرفه های با اهمیت در حوزه سلامت و بهداشت زنان، نقش اساسی دارد زیرا در اغلب مواقع اولین و بیشترین‌تماس مادران باردار و نوزادان با ماماها می‌باشد بنابراین توانمندسازی دانشجویان مامایی از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد (۴). یکی از استراتژیهای رایج جهت ارتقاء توانمندیهای حرفه ای ماماها، فراهم سازی فرصتهایی جهت مواجهه زودرس دانشجویان در بستر بالین است. از جمله برنامه هایی که به منظور فراهم آوردن تجارب زودرس بالینی و افزایش مشارکت دانشجویان در فرایند یادگیری متداول است، برنامه آموزشی Near-Peer Shadowing است (۵). در برنامه Near-Peer Shadowing، فراگیران در معرض موقعیت های بالینی واقعی قرار می گیرند تا با مسئولیت ها و فرآیندهای حرفه ای، روابط حرفه ای، ویژگی های محل کار بالینی و چالش ها آشنا شوند (۶). این برنامه علاوه بر این که فراگیران را در معرض محیط بالینی قرار می دهد، آنها را با مسئولیت ها و نقش هایشان آشنا می کند و به آنها در توسعه هویت حرفه ای کمک می کند (۷).

شواهد نشان می دهد که موسسات آموزشی مختلف از طریق برنامه آموزشی Near-Peer Shadowing به دنبال اهداف مختلفی هستند، از جمله کمک به متقاضیان مقطع کارشناسی برای تصمیم گیری آگاهانه یا کمک به متقاضیان فارغ التحصیل در انتخاب یک تخصص مطلوب (۶–۸). چنین برنامه هایی محیط های فعال و مشارکتی را برای یادگیری از طریق مشاهده بازتابی از عملکرد دانشجویان سال بالایی در موقعیت های بالینی واقعی فراهم می کند تا درک فراگیران از حرفه آینده خود را افزایش دهد. به عنوان راهی برای الگوبرداری از اهمیت بهبود درک دانشجویان از حرفه خود، برنامه های Near-Peer Shadowing نزدیک می تواند یک روش آموزشی موثر برای حمایت از توسعه حرفه ای باشد (۸).

به‌دلیل وجود چالش‌هایی نظیر کاهش اعتماد به نفس در دانشجویان ترم‌های پایین، نبود تعامل مؤثر با دانشجویان ترم‌های بالاتر، و همچنین نیاز به تقویت یادگیری مشارکتی، توانمندسازی دانشجویان ارشد برای ایفای نقش آموزشی، بهبود مهارت‌های ارتباطی، درک عمیق‌تر مفاهیم و افزایش انگیزه برای یادگیری، یافتن راهکاری مؤثر برای رفع این مشکلات آموزشی ضروری به نظر می‌رسد. در همین راستا، به‌منظور پاسخ به این نیازها و ارتقای کیفیت آموزش بالینی در دانشجویان مامایی، فرایند Near-Peer Shadowing با هدف ارزشیابی عملکرد آموزشی دانشجویان مامایی در بلوک‌های زایمانی یکی از مراکز آموزشی و درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال ۱۴۰۲ طراحی و اجرا شد.

مواد و روش ها

مطالعه از نوع نیمه تجربی است و متغیر های مورد بررسی (مانند اخلاق حرفه ای) قبل و بعد از مداخله اندازه گیری و مقایسه شد. گروه هدف، دانشجویان سال سوم (ترم۵) دوره کارشناسی مامایی بوده است. در این برنامه کاملا اختیاری که به صورت جاری برگزار شد،

دانشجویان Shadowee وارد بلوکهای زایمانی بیمارستان شدند و به صورت فرد–به–فرد با دانشجوی shadower همراه شدند. در طی برنامه از دانشجویان سال بالایی به صورت shadower خواسته شد تا با استفاده از تجربیات و اطلاعاتشان، به سوالات Shadowee پاسخ دهند و در طول برنامه آنان را به بازاندیشی بر تجربه بالینی ترغیب کنند. بعد از تعیین روز و ساعت حضور در بلوک زایمانی و هماهنگی با بیمارستان، برای حضور دانشجویان به صورت فردی روز قبل از شرکت در برنامه اطلاع رسانی شده بود. بعد از مشخص شدن برنامه زمانبندی هر دانشجوی Shadowee به صورت فرد به فرد به دانشجوی shadower سال بالایی که آموزش دیده بودند معرفی شدند. دانشجویان shadower به شکل تصادفی و بر اساس سازگاری با برنامه زمانبندی با دانشجویان سال بالایی در چرخشهای بالینی تقسیم بندی شدند. به این منظور قبل از ورود به بلوکهای زایمانی در ابتدای برنامه، هماهنگ کننده برنامه، دانشجوی Shadowee و shadower را به یکدیگر معرفی شدند. در طی برنامه، در ابتدای حضور در برنامه توسط هماهنگ کننده برنامه نکات کلیدی حضور برای دانشجویان سال اول مطرح و سپس با دانشجویان shadower به صورت یک–به–یک جفت شدند.
به منظور انتخاب بهتر Shadower ها، دانشجویان بر اساس معدل و فعالیت های کلاسی انتخاب شدند سپس پرسشنامه عملکرد اخلاقی حرفه ای دانشجویان مامایی(۹) و برگ ارزیابی دانشجویان از شیوه تدریس (Near-Peer Shadowing)(۱۰) در بین دانشجویان سال بالایی و با در نظر گرفتن شرایط ۵ نفر از کل۱۵نفر که معدل بالا و واحد بلوکهای زایمان را داشتند، به عنوان دانشجویان Shadower ها انتخاب شدند. بعد از انتخاب دانشجویان Shadower برنامه های توجیهی به صورت حضوری و ارسال فایل صوتی و همچنین راهنمای مشارکت در اجرا برنامه برای دانشجویان سال بالایی برگزار شد.
ابزار مورد استفاده پرسشنامه عملکرد اخلاقی حرفه ای دانشجویان مامایی که دارای ۲۷ سوال بوده و هدف آن ارزیابی عملکرد اخلاقی حرفه ای دانشجویان مامایی می باشد. نمره گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۳ نقطه ای می باشد در پژوهش احمری طهران و همکاران (۱۳۹۱) روایی صوری و محتوایی این مقیاس توسط اساتید دانشگاه مورد تایید قرار گرفت. برای بررسی اعتبار مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که میزان آن ۰/۸۷ گزارش شد (۱۱). برای ارزیابی شیوه تدریس، از یک پرسشنامه ۲۴ سؤالی استفاده شد که روایی محتوای آن توسط پانلی متشکل از پنج نفر از اعضای هیئت علمی تأیید گردید. این پرسشنامه چهار حیطه اصلی را پوشش می‌داد: «علاقه‌مندی و تشویق به مشارکت» (۸ سؤال)، «قوانین آموزش و یادگیری» (۱۰ سؤال)، «آزمون و ارزشیابی» (۴ سؤال) و «تناسب و تداوم روش تدریس» (۲ سؤال). مقیاس پاسخ‌دهی به‌صورت لیکرت پنج‌درجه‌ای از «بسیار کم» تا «بسیار زیاد» (امتیاز ۱ تا ۵) طراحی شده بود. نمره کل با جمع امتیازات سؤالات محاسبه شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آزمون بازآزمایی و تکمیل آن توسط ۸ دانشجو در دو نوبت با فاصله ۱۰ روز بررسی شد. ضریب آلفای کرونباخ برای این ابزار ۰٫۸۹ به‌دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب آن است (۱۴). همچنین، برای سنجش انگیزش شغلی، از یک پرسشنامه ۱۵ سؤالی چهارگزینه‌ای (از «کاملاً مخالفم» تا «کاملاً موافقم») استفاده شد. این ابزار پنج بعد کلیدی مرتبط با ویژگی‌های شغلی شامل «تنوع مهارت»، «هویت شغلی»، «اهمیت شغل»، «استقلال» و «بازخورد» را ارزیابی می‌کرد. پایایی این پرسشنامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ ۰٫۷۲ گزارش شده است (۸). در مطالعه حاضر، از آمار توصیفی برای طبقه‌بندی نمرات آزمون‌ها و همچنین محاسبه میانگین و انحراف معیار، و از آمار تحلیلی برای بررسی مقایسه تفاوت میانگین سلیقه‌ها استفاده شد. تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS Statistics 26 برای ویندوز (شرکت IBM) انجام شد. سطح معنی‌داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. آزمون کولموگروف–اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها را نشان داد.

یافته ها

پنجاه دانشجوی سال اول با میانگین سنی ۱۹/۷ سال و انحراف معیار ۱/۹۱ شرکت کردند. قبل و بعد از برنامه، نمره کل پیش‌آزمون پرسشنامه بررسی انگیزه شغلی، میانگین ۲۵/۱ با انحراف معیار ۹/۷۵ بود، در حالی که میانگین نمره کل پس‌آزمون پرسشنامه بررسی انگیزه شغلی، ۳۹/۸ (انحراف معیار ۵/۱۸) بود. یا انگیزه شغلی دانشجویان سال اول با توجه به نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون پرسشنامه

بررسی انگیزه شغلی، به طور قابل توجهی افزایش یافت (P<۰/۰۰۱). در تمام موارد پرسشنامه بررسی انگیزه شغلی، برنامه مداخله‌ای بسیار مؤثر بود (ES≥۰/۸) در این مطالعه که میانگین نمرات ادراک برای همه حیطه ها برای تدریس همتا (Near-Peer Shadowing) از نمرات متناظر برای تدریس به روش رایج (پس از آزمون) بصورت معناداری در تمامی حیطه ها بیشتر بود (جدول۱)، همچنین میانگین نمرات امتحان و پس آزمون برای تدریس همتا به طور معنی داری بیشتر از نمرات مربوطه برای تدریس سخنرانی بود (P<۰/۰۰۱) (جدول ۱و۲).

جدول۱: میانگین و انحراف معیار آیتم های حیطه ها برای تدریس همتا قبل و بعد از مداخله

متغییر	قبل از آزمون	پس از آزمون	P-value
ایجاد علاقه و تشویق به مشارکت	۲۰/۰ ± ۵/۴	۳۱/۹ ± ۴/۴	< ۰/۰۰۱
قوانین آموزش و یادگیری	۳۱/۵ ± ۵/۸	۴۱/۰ ± ۵/۱	۰/۰۴
امتحان و ارزشیابی	۱۰/۶ ± ۲/۴	۱۲/۸ ± ۲/۴	< ۰/۰۰۱
تناسب و تداوم روش تدریس	۴/۰ ± ۲/۴	۹/۳ ± ۱/۴	< ۰/۰۶

میانگین نمرات کل پیش آزمون و پس آزمون به ترتیب ۸/۰۹±۳۵/۴۰ و ۳/۴۰±۷۲/۲۶ بود. سطح تشخیص شغل پیش آزمون و پس آزمون قبل و بعد از مداخله تفاوت معنی داری داشت (P<۰/۰۰۱). میانگین نمرات میزان رعایت اخلاق حرفه ای بعد از استفاده از روش حاضر افزایش معناداری داشت (P<۰/۰۰۱) (جدول ۲ و۳).

جدول۲: میانگین و انحراف معیار آیتم های هاکمن و اولدامز (انگیزش شغلی) قبل و بعد از مداخله

گویه ها	قبل از آزمون	پس از آزمون	P-value
تنوع مهارت			
شغل من بسیار متنوع است	۳/۳۳±۱/۰۴	۵/۸۶ ±۰/۳۵	۰/۰۵
شغلم تنوع کار را برای من فراهم می نماید	۲/۵۲±۱/۰۱	۵/۷۴±۰/۴۴	۰/۰۴
شغل من، فرصت تعدادی از کارهای مختلف را برایم فراهم می کند.	۳/۰±۰/۹	۴/۵۲±۱/۲۰	۰/۰۵
هویت			
شغلم به من اجازه می دهد تا کاری را که شروع کرده ام به اتمام برسانم.	۳/۰±۱/۱۲	۵/۱۰±۰/۸۲	۰/۰۳
نظم و ترتیب خاص شغل، فرصت انجام کار را در شروع و پایان آن فراهم می سازد.	۳/۰۴±۱/۰۱	۴/۸۰±۱/۰۵	۰/۰۰۱
من توانایی زیادی در تکمیل کردن کار نهایی خود دارم.	۲/۵۶±۰/۹	۴/۳۰±۱/۱۴	۰/۰۰۱
اهمیت شغل			
ممکن است بسیاری از افراد مرا تحت تاثیر قرار دهند که کار چگونه به خوبی انجام شده است.	۳/۰±۱/۳۰	۵/۲۰±۰/۵۶	۰/۰۴
ارتباط شغلی در سازمان من معنادار است.	۳/۲۰±۱/۴۰	۵/۲۰±۰/۲۱	۰/۰۴
برام خیلی اهمیت دارد که طراحی کارها را وسیع تر نمایم.	۴/۰۴±۱/۳۴	۵/۱±۱/۳۲	۰/۰۵
استقلال			

شغلم به من اجازه می دهد کارم را به بهترین نحو انجام دهم.	۲/۸۴±۰/۷۸	۴/۵۰±۰/۹۹	۰/۰۰۱
شغل من، فرصت استقلال فکری و عمل را برایم فراهم می سازد.	۲/۷۶±۱/۱۷	۴/۰۱±۰/۸۹	۰/۰۰۵
برای رسیدن به استقلال و آزادی در چگونگی انجام کارها فرصت قابل توجهی دارم.	۲/۸۰±۰/۸۰	۳/۱۲±۱/۲۴	۰/۰۵
بازخورد شغل			
انتقادات و پیشنهادات در مورد چگونگی انجام کار به من چارچوب اصلاح آن را فراهم می نماید.	۲/۳۴±۱/۲۰	۴/۲۰±۰/۴۰	۰/۰۱
شغل من، فرصت یافتن آنچه که برایم مقدور است فراهم می سازد.	۳/۱۰±۱/۱۴	۵/۲۶±۰/۴۰	۰/۰۰۱
شغل من، احساس بهتری برام فراهم می سازد وقتی من کارم را بخوبی یا ناقص انجام می دهم.	۳/۴۰±۱/۰۹	۴/۲۷±۰/۸۲	۰/۰۰۱

جدول۳: مقایسه میانگین نمرات رعایت اخلاق حرفه ای قبل و بعد از مداخله

متغیر	قبل از آزمون	پس از آزمون	P-value
اخلاق حرفه ای	۱۰/۵۶±۱/۰۹	۱۹/۸۰±۲/۲۹	P<۰/۰۰۱

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه با هدف ارزشیابی عملکرد دانشجویان مامایی در بلوکهای زایمان یکی از مراکز آموزشی و درمانی تحت پوشش دانشگاه علوم پزشکی بابل در سال ۱۴۰۲طراحی و اجرا شد. این مطالعه نشان می‌دهد که روش تدریس همتا (Near-Peer Shadowing) تأثیر قابل توجهی در افزایش انگیزه شغلی و عملکرد دانشجویان دارد. این نتایج نشان‌دهنده اثربخشی بالای روش تدریس همتا در افزایش مشارکت دانشجویان و بهبود عملکرد تحصیلی آنان است و با یافته‌های مطالعات مشابه نیز هم‌راستا می‌باشد. با این حال، در مطالعه حاضر، به‌جز در مرحله «ارزیابی»، تفاوت معناداری در میانگین نمرات سایر مراحل و همچنین نمره کلی مشاهده نشد. این یافته با نتایج مطالعه قنبری و همکاران هم‌خوانی دارد. در آن مطالعه نیز تنها در مرحله «ارزیابی» و نمره کلی تفاوت معناداری گزارش شده بود (۱۹). اما در مطالعه امینی وهمکاران (۱۳۹۸) اثربخشی آموزش رفتارهای ارتقادهندهٔ سلامت در دانشجویان پرستاری با روش سخنرانی بیشتر از آموزش به روش همتا بود (۱۲). دلیل این تناقض ممکن است مربوط به تفاوت در نمونه‌ها، ویژگی‌های فردی و روش‌شناسی تحقیق باشد.

میانگین نمرات پس‌آزمون برای تدریس همتا به طور معناداری بیشتر از روش رایج سخنرانی بود، و در تمامی حیطه‌های پرسشنامه بررسی انگیزه شغلی، تأثیر مثبت و قابل توجهی مشاهده شد. مطالعه‌ای توسط نصریانی و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد (۱۳) که در اجرای برنامه ترکیبی مربی همتا و نظارت بالینی، عملکرد مربی همتا از نظر فراگیران خوب بود و همچنین عوامل تنش زای بالینی در سطح مرزی بین متوسط و ضعیف است. هر چند هر دو نتیجه رضایتبخش است اما جهت دستیابی به بالاترین کیفیت، نیاز به برنامه ریزی دقیقتر و آماده سازی بیشتر همتا مربیان و اجرای دقیقتر نظارت بالینی دار که با مطالعه ما همخوانی دارد. نتایج نشان داد که سبک تدریس از طریق سبک یادگیری بر انگیزه تحصیلی و درگیری تحصیلی اثرگذار است.

نتایج این مطالعه نشان‌دهنده بهبود قابل توجه رعایت اخلاق حرفه‌ای پس از مداخله آموزشی است. میانگین نمرات کل پس‌آزمون افزایش معناداری داشته (P<۰/۰۰۱)، که نشان‌دهنده اثربخشی روش آموزشی در ارتقای شناخت شغلی و ایجاد انگیزه بیشتر برای دانشجویان است. این یافته‌ها به خوبی نشان می‌دهند که روش‌های آموزشی نوین، مانند تدریس همتا، تأثیر مثبتی بر رشد حرفه‌ای و

اخلاقی دانشجویان دارند. افزایش معنادار نمرات پس‌آزمون، به ویژه در حوزه‌های مرتبط با انگیزش شغلی، گویای این است که دانشجویان نه تنها شناخت بهتری از مسیر حرفه‌ای خود پیدا کرده‌اند، بلکه نسبت به اصول اخلاقی و مسئولیت‌های کاری نیز آگاهی بیشتری کسب کرده‌اند همسو با مطالعه Tilanka Chandrasekera (۲۰۲۴)(۱۴) که نشان داد مزایای مربیگری همتایان فراتر از توسعه تحصیلی است و به احساس تعلق قوی‌تر به موسسه آموزشی، افزایش موفقیت و نرخ حفظ دانشجویان و افزایش هویت علمی و خودکارآمدی کمک می‌کند. نتایج این ابتکار دلگرم‌کننده بود و نشان می‌داد که مربیگری نزدیک به همسالان بر انگیزه تحصیلی، حس تعلق و اعتماد به نفس دانشجویان در توانایی‌ها، مهارت‌ها و دانش مربوط به محیط دانشگاه تأثیر مثبت گذاشته است.

از جمله محدودیتهای این مطالعه دانشجویان در هر ورودی کم بودند و تعمیم آن باید با احتیاط انجام شود، لذا با توجه به محدودیت مطالعات در این زمینه پیشنهاد می گردد که مطالعات بیش تری انجام پذیرد.

یکی از استراتژیهای رایج جهت ارتقاء توانمندیهای حرفه ای ماماها، فراهم سازی فرصتهایی جهت مواجهه زودرس دانشجویان در بستر بالین است. از جمله برنامه هایی که می توان به منظور فراهم آوردن تجارب زودرس بالینی و افزایش مشارکت دانشجویان در فرایند یادگیری از آن استفاده نمود، برنامه آموزشی Near-Peer Shadowing می باشد.

تشکر و قدردانی

این مطالعه حاصل طرح پژوهشی مصوب دانشگاه علوم پزشکی بابل با کد اخلاق IR.MUBABOL.HRI.REC.1404.034 است. بدینوسیله از اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل که در اجرای پژوهش حاضر مشارکت داشتند، سپاسگزاری می گردد.

References

1. Natesan S, Bailitz J, King A, Krzyzaniak SM, Kennedy SK, Kim AJ, et al. Clinical teaching: An evidence-based guide to best practices from the council of emergency medicine residency directors. West J Emerg Med. 2020;21(4):985–98.
2. Mehrparvar AH, Heydari AS, Keshmiri F. Effect of Faculty Development Program of Clinical Education Based on the Micro-learning Approach on the Learning of Clinical Teachers. hums-dsme [Internet]. 2023 Apr 1;10(1):14–23. Available from: http://dsme.hums.ac.ir/article-1-410-fa.html
3. Arasteh HR, Momenin R, Ghourchian NG, Jaafari P. Developing a model for promoting professional ethics of students at Islamic Azad University of Tehran. Edu-Str-Med-Sci [Internet]. 2023 May 1;16(2):190–201. Available from: http://edcbmj.ir/article-1-2540-en.html
4. Ige WB, Ngcobo WB, Afolabi O. Implementation of competency-based education for quality midwifery programmes in Africa: a scoping review. BMC Nurs [Internet]. 2024;23(1):685. Available from: https://doi.org/10.1186/s12912-024-02333-w
5. Bogren M, Jha P, Sharma B, Erlandsson K. Contextual factors influencing the implementation of midwifery-led care units in India. Women and Birth. 2023 Feb 1;36(1):e134–41.
6. Wang JY, Lin H, Lewis PY, Fetterman DM, Gesundheit N. Is a career in medicine the right choice? The impact of a physician shadowing program on undergraduate premedical students. Acad Med. 2015;90(5):629–33.
7. Teitz CC. Shadowing physicians. JAMA. 2011;305(23):2414–6.
8. Mafinejad MK, Ebrahimpour F, Sayarifard A, Shahbazi F, Gruppen L. Reflection on near-peer shadowing program: impact on operating room student's perception of their future profession. BMC Med Educ [Internet]. 2022 Dec 1 [cited 2024 Nov 17];22(1):1–9. Available from: https://bmcmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-022-03891-w
9. Mohan M, Saxena K. Near-peer teaching through work shadowing: Developing confidence and camaraderie. J Dent Educ. 2024;
10. Safari M, Yazdanpanah B, Hatamipour S. Learning outcomes and perceptions of midwifery students about peer-teaching and lecture method in gynecology and infertility course. J Pedagog Res. 2020 Sep 5;4(3):291–8.
11. Ahmari Tehran H, Abediny Z, Kachoie A, Jafarbegloo E, Tabibi M. The Effect of Integration of Role-Modeling and Narration Methods on the Midwifery Students' Performance in Professional Ethics. IJME [Internet]. 2013 Feb 1;12(11):826–35. Available from: http://ijme.mui.ac.ir/article-1-2132-fa.html
12. Amini R, Maghsodi M, Khodaveisi M, Soltanian AR. The Effect of Peer Education on Health Promotion Behaviors of Nursing Students in Hamadan University of Medical Sciences. Avicenna J Nurs Midwifery Care [Internet]. 2018 Apr 1 [cited 2025 Jun 8];26(1):11–8. Available from: http://nmj.umsha.ac.ir/article-1-1778-en.html

13. Nasiriani Kh, Zare Reshkouieh M, Arman SM, Mirzaei S. The effect of Peer instructor teaching and clinical supervision on the status and stressors of clinical nursing education. J Med Edu Dev;2020; 15(2): 96-106. Jan [cited 2025 Jun 8]; Available from: https://sid.ir/paper/368846/en
14. Chandrasekera T, Hosseini Z, Jayadas A, Boorady LM. PeTe (Peer Teaching) Mentors: How Near Peer Mentoring (NPM) Affects Academic Success and Retention in Design Education. Innov High Educ [Internet]. 2024 Oct 1 [cited 2025 Jun 8];49(5):975–91. Available from: https://link.springer.com/article/10.1007/s10755-024-09709-5